

Deneme

Mehmet BAHSİ

ÇOCUKLUKTA KALAN YAYLALAR

Kış bitip de bahar ayı erince
Dizilir yollara göçümüz bizim
Dolanıp da yaylalara varınca
Koşturur kuzumuz, koçumuz bizim

Ülkemizin ve toplumumuzun geçmiş yüzyıllardan gelen gelenekleşmiş bir yayla kültürü vardır. Eski zamanlara göre büyük ölçüde azalmış, birazda şekil değiştirmiş olsa da yayla geleneğimiz devam etmektedir. Geçmiş zamanlarda ki yaylacılık adeti daha çok sosyal yaşantının doğal bir seyri olarak gerçekleşmekte idi. Anadolu'da yaşayan insanların temel uğraşları ve işleri hayvancılık üzerine kuruluydu. Özellikle köy ve kasaba toplumları hayvanlarını otlatmak üzere yaylalara çıkarırlardı. Çünkü yayla niteliği taşıyan yüksek kesimlerde hayvanların yayılacakları alanlar daha bol olarak bulunuyordu. Yaylacılık adetleri ülkemizin tüm bölgelerinde böyle idi.

Andırın ilçemiz yayla hayatı bakımından çok kıymetli ve zengin imkanlara sahip bir bölgedir. Özellikle ilçemizin kuzey köyleri ve çevreleri baştanbaşa yayla özelliği taşımaktadır.

Hangi birini sayalım... İlçe merkezi başta olmak üzere; Kesik, Altınboğa, Akifiye, Çokak, Çığşar...! Bu yanda Azgıt, Bostandere, Halbur, Kaleboynu, Geben, Sisne, Bunduk, Meryemçil, Elmadağı... vs. daha onlarca sayabileceğimiz yaylalıklarla doludur.

Ben Emirler köyünde doğdum. Lise öğrenimimi tamamladığım yıllara kadar yaylalara göçerdik. Yayla yaşamına dair unutulmaz nice anılarımız oldu. Bizim köyün yaylaları yerel isimleri ile söylersek başta Halbur yaylası, Elmadağ Yaylası, en çok konup göçtüğümüz yerlerdi. Elmadağı bölümünde ayrıca birçok yayla muhiti mevcut idi. Mesela Tapsız, Eynelli, Kırcahan, Aykıroluk, Kaladaş bunlardan bazıları.

Bu yaylalıklarda bizim köylülere ait irili ufaklı tarlalar da vardı. Bu tarlalara en çok buğday olmak üzere, bazen de mısır, darı, nohut, mercimek gibi tahıllar ekilirdi. Bu yaylaların köye mesafesi yaklaşık 8-10 km uzaklıkta idi. Yaylalara çıkmakta bir yandan hayvanların daha uygun yerlerde otlatılması amaçlanırken, bir yandan da bu tarlalara ekilen tahılların hasat edilmesi sağlanmış olurdu.

Her evin bir çift öküzü, birkaç ineği ve en çok da karakeçileri ile koyunları olurdu. Tavuksuz ev olmazdı. Yaylalara çıkılırken bu hayvanlar da birlikte götürülürdü. Yollarda tavuklar gıgıklar, keçiler oğlaklar meleşir, inekler buzağılar möö diye bağırırlardı. Yorgan yatak, kap kakak gibi yaşamsal malzemeler semerli atlara, eşeklere ve katırlara yüklenilerek götürülürdü. Böyle bir kafiye ile yaylalara yol alınırdu.

Kıştan çıkılıp baharın gelişiyle yaylaya göçme hazırlıkları başlardı. Yapılan ilk hazırlık partial yıkama işiydi. Evlerde kış boyu yakılan odun ateşinin isisi pasıyla kirlenmiş ev eşyaları köyün kıyısından akan arpa deresi suyunda yıkanırdu. At, eşek köylülerin taşıma aracıydı. Bu hayvanlara yüklenen ev eşyaları derenin kıyısına indirilir, taze bahar sularıyla tertemiz

yıkanır, tokaçlanır ve kurumak üzere oraya asılırdı. Gün boyu kurumaya bırakılan bu eşyalar akşamüzeri veya ertesi gün toplanarak tekrar eve getirilirdi.

Yaylalıkta keçi kılından dokunmuş kıl çadırlarımız yahut da üzeri ağaç dallarıyla örtülen Haymalarımız olurdu. Kap kakac vs. eşyalar bunların içinde muhafaza edilirdi. Elbet gece de bu çadırların ve Haymaların altında yatılırdı.

Ayrıca, ağaç dallarının arasına Takalar kurulurdu. Taka nedir? Taka, ağaç dalları arasına yapılan çardaklara denirdi. Çam, Sedir ve Mezla ağaçlarının 5-6 m yükseklikteki dalları üzerine kurulmuş çardaklar... Gençler daha çok bu Takalarda yatmayı tercih ederlerdi. Takalarda yatmak çok zevkli olurdu.

Hayvanlar ise geceyi bu çadırların yahut haymaların aralarında geçirirlerdi. Hayvanlar ve sahipleri adeta birlikte uyurlardı. Geceleri geviş getiren keçilerin ve ineklerin nefesi duyulurdu. Bazı geceler kurtlar yahut ayılar sürüye yaklaşır, hayvanları kapmaya çalışırlardı. O esnada köpekler müthiş bir havlamayla saldırıya geçerler, hayvanlar büyük bir can havliyle ve gürültüyle bir o yana bir bu yana kaçışırlardı. Tabii ki saldırgan kurtlara karşı tüfekler patlardı ve gece müthiş bir karmaşa yaşanırdı.

Davar sürüsü sabaha karşı çadırlardan birkaç km öteye yaylıma götürülür, kuşluk vakti olunca geri getirilirdi. Dönüşleri, boğazlarında asılı çan seslerinden belli olurdu. Kadınlar büyük bakır bakraçlarla sürüyü sağmaya başlarlar, sağım işinden sonra ayrı bir ağılda tutulan oğlaklar ve kuzular serbest bırakılır annelerinden süt emmek üzere koştururlardı. Sağılan sütler büyük kazanlara doldurulur, pişirildikten sonra peynir ve yoğurt yapılırdı.

Hiç kimse bu yaşam tarzından hoşnutsuz değildi. Yenilen içilen besin maddeleri sınırlıydı, ama insanlar oldukça sağlıklı ve mutluydular.

Yayla günleri böyle gelip geçerken bir yandan da tarlalardaki ekinler biçilir, desteler çekilir harman yerine yığın yapılırdı. Daha sonra bu ekin sapları harman yerine saçılarak üzerinde günlerce gem sürülür, sap yumuşatılırdı. Yumuşatılmış olan ekin sapları saman haline gelince Dirgen ve Yabalarla orta yere toplanarak, savurmak için garbi yelinin esmesi beklenirdi. Garbi yeli güneyden esen rüzgara denirdi. İnsana dokunmaz, hatta insan vücudunu rahatlatır ve ferahlatırdı.

Savrulan harman yığını samanı bir yana buğdayı bir yana ayırılır, böylece harman hasat edilmiş olurdu. Sonrasında ise buğdaylar kıl çuvallara doldurularak semerli atlara, eşek ve katırlara yüklenerek evlere taşınırdı. Saman ise Harar denilen daha büyük çuvallara doldurulup basılarak evlere taşınır, samanlıklara dökülürdü. Böylece hem hayvanların hem de insanların kış yiyeceği hazırlanmış olurdu.

Bu esnada yaz mevsiminin de sonuna gelinir ve tekrar köye göçme hazırlıkları başlardı.